

nah „Hlasatel český,“ ki je bil namenjen bolj izobraznim Čehom; vredoval ga je prof. J. Nejedly. Takó neutrudljivo se je poganjal za povzdigo svojega naroda od l. 1782 do 1808, v katerem letu je sladko v Gospodu zaspala blaga duša v preveliko žalost vsega československega naroda. Zguba je bila prevelika: Kramerius ni bil samo učen in marljiv pisatelj naroden, in je poznal potrebe svojega ljudstva bolj od vseh svojih verstnikov, bil je tudi podvzeten tiskar narodnih knjig in izversten bukvar, ki je v zavezo stopil z vsemi bukvarji na Češkem, Moravskem in Slovenskem. Njegovo imé je bilo toliko spoštovano med československim ljudstvom in toliko ljubljeno, da ljudje dolgo niso hteli verjeti prežalostnemu glasu, da je umerl Kramerius, ki jim je dajal toliko lepih knjig, da so pogostoma popraševali, je li resnična ta bridka resnica.

Na koncu še nekaj čertic iz njegovega življenja. Kramerius je bil v prijateljskej zvezi z vsemi českimi rodoljubi; mladi in stari so se zbirali okoli njega in ga popraševali za svét. Poganjal se je za edinost českega spisovnega jezika; zeló ga je užalilo slišati, da se hoče Bernolak odcepiti in upotrebovati ogersko-slovenščino tudi v pismu. Mnogo prijateljskih listov mu je pisal in ga prosil, da naj bi ne slabil še bolj slabih močí narodnih. Gledé sloga se je natanjčno ravnal po ljudskem jeziku in po staročeskíh izgledih; visoko je cenil čistoto v besedi, pa je ostro sovražil besede iz novega brusa. Terdno je bilo njegovo upanje v napredek narodne stvari, če ravno so možje, kot Dubrovsky, o njenem uspehu že obupovali. Materni jezik mu je bil največa dragotina; večkrat je djal: „kakor ni mogoče si misliti domovine brez ljudstva, ravno tako ni mogoče si misliti ljudstva brez lastnega jezika, in kdor tega jezika ne ljubi in ga ne izobrazuje, kakó bi se mogel ponašati, da v resnici ljubi svojo domovino!“

Prepričani smo, da se nikomur nismo zamerili s temi versticami, po kterih smo skusili soznaniti Slovence z življenjem moža, ki se je toliko trudil in poganjal za slavenski jezik in slavensko narodnost. Pristavljamo le še gorečo željo, da bi skoro tudi brali životopise prvih buditeljev narodnega duha med Slovenci, n. pr. Vodnika, Jarnika in drugih.

V. J.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah priobčuje Dav. Terstenjak)

XV. 0 Somovici.

G. V. J. me je v prvem listu letošnjega Glasnika opomnil na Somovico. Že g. F. Pohorski je v „Novicah“ priobčil, da somovico jelen jé, in zategadelj nikdar ne zboli. Takšno zel večne mladosti in neumerljivosti tudi poznajo Horvati, kakor je g. M. Valjavec v „Novicah“ povedal, in vso povedko vzel tudi med svoje tiskane „pripovjedke.“

Kakšna je somovica, mi doslej še ni znal kdo povedati. Ker imamo toliko enakih poznamovanj za mythične bitja z vedskimi Arjani, je lahko mogoče, da Somovica opominja na indiško Sôma. Kakor Lassen (Indische Alterthumskunde, str. 789) piše, pripravljajo Indi Sôma iz zeli „sarcostema viminalis.“ Sok te zeli se zmeša z mlekom in ječmenovo moko; tudi vzamejo nekšno divje žito, in vse to se skvasi in pije. Lassen izpeljuje Sôma iz korenike su, stillare, crescere, generare — in reče, da je pomen besede enak besedi in du, kaplja, Tropfen.

V Vedah se razločuje dvojni Sôma, zemeljski in nebeški. Zemeljskega delajo tudi iz „Asclepias acida. Ta z mlekom zmešani sok se je rabil za daritev že pred ločitvijo Indov in Mêdoarjanov (glej obširniše: Windischmann „Ueber den Sôma und Haomakult“ Verhandl. der Münchner Akad. 1844.) — V Zend - Avesti se veli, ker je sansk. glasnik s v zendščini = h — Haoma. Imeni Sôma in Haoma ste se pozneje prenesli na boga mesca, kateremu so stari Arjani pripisovali obrodilno, obživljaljočo moč v naturi, kakor se posebno v zeliščih očituje. Zato v Bhagavat Giti (XV, 13) stoji: „Jaz Sôma zemljo prešinem, živali redim s svojo močjo, redim vse zelišča, obračaje vse v sôk, kateri njim daja ukus.“

Nebeški Sôma, kterega indiški Zeus — Indra pije, preden velikane pobija, pa so, kakor Mannhardt razlaga: „die leichten an den Bergen hangenden, oder am sich aufklärenden Himmel sich hinziehenden Nebelwolken“ — „das Wolkengewässer.“ — Ker iz korenike su, stillare, imamo: Sava, Savica, kar v sanskritu in slovenščini pomenjuje: voda, reka — stillans, fluens, je tudi mogoče poznamovanje sôma. Valvasor omenja kranjske reke Somovica ali Samovica.

Iz korenike su, stillare, crescere in generare, pa je tudi sansk. soma, breg; primeri: mogila, berdo iz magh in vredh crescere, zato: Somina, planina v Hercegovini (Vuk rječnik s. v.) somen, visok, velik; primeri: magnus iz korenike: magh; som, silurus glanis, popravem: velika namreč: riba. Na indiško Sôma opominja tudi serbsk: samun, somun, panis delicatior „Somun je svagda u kiselo umiješen, piše Vuk (rječnik s. v.) primeri: Sôma iz soka „sarcostema viminalis“ in ječmenove moke.

Po vseh teh prikaznih bi sam verjel, da ste besedi Somovica, Somun blizo enak indoperski: Soma — Haoma.

*) Indiški komentator Sâjana Sôma izpeljuje iz Sa + Uma, (glej Taitto Arany X, 1. 15) to je: z Umo združeni. Uma po Kuhnu: „Das strömende Wasser.“